

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi: H. K.

przy udziale Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu III AUa 3532/22 toczącym się przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w
dniu 24 kwietnia 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie w sprawie III AUa 3532/22 nastąpiła przewlekłość
postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej H. K. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w Warszawie 2 000 (dwa tysiące)złotych tytułem
sumy pieniężnej;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie
na rzecz skarżącej 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Marek Dobrowolski Maria Szczepaniec Krzysztof Wiak

UZASADNIENIE

Pełnomocnik wnioskodawczynie powołując się na art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tj. z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 75, dalej jako: u.s.p.) wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie III AUa 3532/22 przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno- Rentownego MSWIA doszło do przewlekłości postępowania;
2. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie do podjęcia postępowania, a także innych działań zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczynie kwoty 20.000 tysięcy złotych (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych);
4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania skargowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pełnomocnik wyjaśnił, że 26 września 2017 r. w niniejszej sprawie zostało złożone odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentownego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 sierpnia 2017 r. nr ewid. [...] ustalającej wysokość renty rodzinnej odwołującej się zgodnie z przepisami tzw. ustawy dezubekizacyjnej.

Organ Emerytalny nie uwzględnił odwołania — sprawa trafiła do Sądu Okręgowego w Warszawie i została zarejestrowana pod sygnaturą: XIII 1U 21402/18.

Postanowieniem z 26 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zawiesił postępowanie z uwagi na pytanie prawne skierowane do Trybunału Konstytucyjnego.

Zostało ono uchylone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2019 r. (III AUz 971/19).

Sąd Okręgowy w Warszawie 24 października 2022 r. wydał wyrok korzystny dla odwołującej się, który zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił H. K. prawo do policyjnej renty rodzinnej w wysokości określonej przed 1 października 2017 roku.

Pozwany wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 9 grudnia 2022 r. i otrzymała sygnaturę III AUa 3532/22.

Sędzia referent w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie został wylosowany 16 stycznia 2023 r., a zarządzeniem z 23 stycznia 2023 r. zarządził doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi ubezpieczonej.

Odpowiedź na apelację wpłynęła 17 lutego 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Do dnia wniesienia skargi sprawa odwołującej się nie została rozpoznana merytorycznie. Z uwagi na delegowanie sędziego referenta zarządzeniem z 4 stycznia 2024 r. sprawa została skierowana do ponownego losowania referenta.

Zarządzeniem z 12 lutego 2024 r. referent nakazał sporządzić kopię zawartości płyty CD zawierającej elektroniczny zapis akt osobowych odwołującej się i sporządzić wydruk z akt osobowych.

Brak rozpoznania sprawy przez tak długi okres naraża skarżącą na poważne konsekwencje, zwłaszcza na tle finansowym.

Pełnomocnik skarżącej wyjaśnił, że żądanie przyznania kwoty 20 000 złotych jest, zarówno co do zasady, jak i wysokości w pełni uzasadnione, a kwota ta nie pokrywa w całości różnicy, która istnieje między rentą przyznaną decyzją waloryzacyjną z 2017 r., a decyzją z dnia 22 sierpnia 2017 r. powstałą do dnia dzisiejszego. Postępowanie w niniejszej sprawie trwa już ponad 6 i pół roku, co daje mniej więcej kwotę 3 000 zł za każdy rok prowadzenia sprawy. Nie jest to więc kwota wygórowana, tym bardziej że sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącej, która swoją postawą nie przyczyniła się w żaden sposób do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga, co do zasady zasługiwała na uwzględnienie, choć Sąd Najwyższy dokonał miarkowania sumy pieniężnej żądanej przez skarżącą.

Po pierwsze, Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga była dopuszczalna, wobec czego podlegała merytorycznemu badaniu.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 u.s.p., skarżący może wystąpić z nową skargą w tej samej sprawie po upływie 12 miesięcy, a w postępowaniu przygotowawczym, w którym stosowane jest tymczasowe aresztowanie, oraz w sprawie egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego - po upływie 6 miesięcy, od daty wydania przez sąd orzeczenia, o którym mowa w art. 12. Odesłanie do art. 12 u.s.p. przy temporalnym ograniczeniu skutecznego wnoszenia ponownej skargi na przewlekłość postępowania świadczy o tym, że dotyczy ono tylko sytuacji, gdy pierwotna skarga została merytorycznie rozpoznana, tj. oddalona na podstawie art. 12 ust. 1 u.s.p. lub uwzględniona na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p. Należy bowiem mieć na względzie, że odrzucenie skargi na przewlekłość uregulowane jest w innej jednostce systematycznej u.s.p., tj. w art. 9 u.s.p.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 u.s.p., strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 u.s.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA z: 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, oraz 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie, co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 u.s.p. i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej bezczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej.

Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy bezczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14).

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach stwierdza, że doszło do naruszenia prawa odwołującej się do rozpoznania sprawy III AUa 3532/22 w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie bez nieuzasadnionej zwłoki. Zarządzeniem pierwotnego referenta z 23 stycznia 2023 r. nakazano doręczenie apelacji pełnomocnikowi odwołującej, a zarządzeniem z 4 stycznia 2024 r. zarządzono losowanie nowego referenta. Skarga na przewlekłość postępowania została wniesiona 6 lutego 2024 r., a zatem po upływie roku od ostatniej czynności podjętej przez pierwotnego referenta wyznaczonego do rozpoznania sprawy. Należy mieć na względzie okoliczność, że po roku bezczynności zostało wydane zarządzenie o zmianie referenta, a fakt że nastąpiła zmiana sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, jako okoliczność niezależna od strony, nie powinien rodzić negatywnych skutków dla stron postępowania. Zdaniem Sądu Najwyższego, w rozpoznawanej sprawie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecznictwie rocznego terminu bezczynności lub opieszałości, o czym świadczą opisane wyżej obiektywne okoliczności, a nie samo subiektywne przekonanie skarżącej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p., minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, nie mniej jednak niż 2000 zł. Przewlekłość w niemniejszym postępowaniu wynosi rok, zatem skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie należąca była kwota 2 000 zł.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącej wyższej kwoty. Zważyć bowiem należy, że przewlekłość zamykająca się w przedziale czasowym krótszym niż rok, nie jest rażącą zwłoką w rozpoznaniu

sprawy. Zasądzona suma pieniężna rekompensuje samo zaistnienie, jaki i skutki przewlekłości postępowania. Kwota pieniężna przyznawana na podstawie u.s.p. nie służy poprawie bytu materialnego skarżących. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 u.s.p. orzekł, jak w pkt 1 i 2 sentencji.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w punkcie 3 sentencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 265). Zasądzeniu podlegała kwota 240 zł tytułem stawki minimalnej opłaty za czynności radcy prawnego. Ubocznie Sąd Najwyższy wskazuje, że nie podlegała zasądzeniu kwota 17 zł tytułem kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, ponieważ pełnomocnik skarżących nie przedstawił dowodu jej uiszczenia.

Sąd Najwyższy nie nakazał podjęcia żadnych czynności Sądowi Apelacyjnemu, ponieważ po wpływie skargi na przewlekłość zostało wydane orzeczenie kończące postępowanie w sprawie III AUa 3532/22.

Marek Dobrowolski Maria Szczepaniec Krzysztof Wiak

[SOP]

[ms]